

Sygn. akt *IC 154/19*

WYROK ZAOCZNY

WIMIENIU

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 maja 2019 r.

Sąd Rejonowy w Słupcy, I Wydział Cywilny

w składzie następującym

Przewodniczący: SSR Piotr Kuś

Protokolant: sekr. sąd. Maria Kosmalska Hałas

po rozpoznaniu w dniu 20 maja 2019 r. w Słupcy

na rozprawie

sprawy z powództwa: **(...) spółka z o.o. w W.**

przeciwko: **K. B.**

o zapłatę:

I. zasądza od pozwanego **K. B.** na rzecz powoda **(...) spółka z o.o. w W.** kwotę **8 211,73 zł (osiem tysięcy dwieście jednaście zł siedemdziesiąt trzy grosze)** z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia **16.10.2018 r.** do dnia zapłaty

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala

III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę **2 116 (dwa tysiące sto szesnaście) zł** tytułem zwrotu kosztów procesu

IV. wyrokowi w punkcie I i III nadaje rygor natychmiastowej wykonalności

SSR Piotr Kuś

Sygn. akt IC 154/19

UZASADNIENIE

Powód (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. wystąpił przeciwko pozwanemu K. B. z powództwem o zapłatę kwoty 15 211,73 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 16.10.2018 r. do dnia zapłaty, a nadto o zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu strona powodowa wskazała, że pozwany zawarł z powodem umowę pożyczki. Pozwany nie uregulował zobowiązania wynikającego z zawartej umowy.

Postanowieniem z dnia 1.02.2019 r. Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie stwierdził brak podstaw do wydania nakazu zapłaty i przekazał sprawę do Sądu Rejonowego w Słupcy.

Pozwany nie odniósł się do żądania pozwu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 6.03.2017 r. pozwany K. B. zawarł z (...) spółka z o.o. w W. umowę pożyczki nr (...). Umowa została zawarta przy użyciu powszechnie stosowanego przez powoda formularza. Zgodnie z postanowieniami umowy pożyczkodawca zobowiązał się do wypłacenia pozwanemu środków pieniężnych w łącznej kwocie 11 900 zł. Pozwany natomiast zobowiązał się spłacać pożyczkę w 47 miesięcznych ratach oraz zwrócić powodowi koszty udzielenia pożyczki. Zgodnie z postanowieniami umowy pozwany zobowiązał się do zapłaty na rzecz pożyczkodawcy kwoty 892,50 zł tytułem prowizji, kwoty (...),57 tytułem prowizji za obsługę pożyczki. Ponadto był zobowiązany do zapłaty odsetek z tytułu oprocentowania wynoszących 1750,83 zł za cały okres kredytowania. Koszt pożyczki został określony na kwotę 11 352,90 zł. Pismem z dnia 18.09.2018 r. powód wypowiedział pozwanemu pożyczkę.

Wobec braku spłaty zadłużenia strona powodowa wystąpiła na drogę sądową.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów dołączonych do akt sprawy.

Dokumenty nie budziły wątpliwości Sądu. Należy zauważyć jeszcze, że w przedmiotowej sprawie mamy do czynienia również z kwestią prawną związaną z dopuszczalnością żądania „świadczeń dodatkowych” w związku z zawartą umową pożyczki. Będzie ona przedmiotem analizy w części prawnej uzasadnienia.

Sąd zważył, co następuje:

Podstawę prawną roszczenia strony powodowej stanowi umowa pożyczki zawarta przez strony oraz art. 720 k.c. i następne. Ponadto zawarta przez strony umowa pożyczki, według obowiązującego w dacie zawarcia tej umowy stanu prawnego, jest umową o kredyt konsumencki określoną w art. 3 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim.

W przedmiotowej sprawie niewątpliwie mamy do czynienia z roszczeniami wynikającymi z umowy zawartej pomiędzy profesjonalnym przedsiębiorcą a konsumentem. Obowiązkiem Sądu było więc skontrolowanie, czy umowa łącząca pozwanego z powodem nie zawierała niedozwolonych postanowień umownych.

Z akt sprawy wynika, że pozwany zawarł z powodem umowę pożyczki, na podstawie której otrzymał do dyspozycji kwotę 11 900 zł. Za zasadne Sąd uznał zatem żądanie zwrotu kwoty głównej pożyczki oraz odsetek umownych i prowizji wstępnej za udostępnienie pożyczki.

Za niezasadne Sąd uznał jednak roszczenie powoda w części dotyczącej żądania dodatkowych kosztów w postaci prowizji za obsługę pożyczki (§ 2 ust 3 umowy) w części dotyczącej kwoty 7000 zł.

Okoliczności niniejszej sprawy wskazują na to, że w odniesieniu do zastrzeżonej w umowie należności za czynności pożyczkodawcy w postaci prowizji za obsługę pożyczki nie była z pozwanym jako konsumentem indywidualnie uzgadniana, a pozwany jako pożyczkobiorca nie miał rzeczywistego wpływu na treść tych postanowień umownych, które zostały mu narzucone przez pożyczkodawcę. Powód posługiwał się wzorcem umowy w omawianym zakresie, zaś kwestionowane postanowienie umowne o kosztach obciążających pożyczkobiorcę zostało przejęte z wzorca umowy zaproponowanego pozwanemu jako konsumentowi przez kontrahenta. Niewątpliwie nadto postanowienia te kształtują obowiązki pozwanego w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy konsumenta, w sposób niezgodny z dobrymi obyczajami, gdyż zastrzegają na ten wypadek dodatkową opłatę w wygórowanej, niczym nieuzasadnionej wysokości.

Ponadto zdaniem Sądu takie skonstruowanie postanowień umownych w tymże zakresie każe uznać je nie tylko za niedozwolone postanowienia umowne lecz także **jako postanowienia sprzeczne z art. 5 k.c.**

W konsekwencji za niezasadne Sąd uznał żądanie kwoty 7000 zł tytułem „prowizji za obsługę pożyczki”. **Jak bowiem Sąd zaznaczył takie roszczenie pozostaje w sprzeczności z art. 5 k.c. jak i art. 58 k.c. albowiem wysokość kosztów w ten sposób ustalonych ma charakter dowolny.**

Sąd uznał, że postanowienia umowne kształtujące obowiązki strony pozwanej w zakresie poniesienia przedmiotowej opłaty kształtują prawa i obowiązki pozwanego jako konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają jej interesy. Biorąc pod uwagę klauzulę dobrych obyczajów Sąd ocenił wskazane postanowienie umowne w świetle norm pozaprawnych, tj. norm moralnych i obyczajowych, powszechnie akceptowanych i znajdujących szczególne uznanie w stosunkach między przedsiębiorcą a konsumentem. Sąd uznał, że wartościami jakie powinny charakteryzować stosunek z konsumentem są w szczególności uczciwość, rzetelność, fachowość. Postanowienia umowy pożyczki w zakresie żądania kosztów prowizji za obsługę pożyczki w wysokości 7000 zł w przedmiotowym stanie faktycznym nie pozwoliły na realizację tych wartości. Ponadto Sąd uznał, że postanowienia te zmierzają do naruszenia równorzędności stron stosunku, nierównomiernie bowiem rozkładały uprawnienia i obowiązki pomiędzy pożyczkodawcą, a pozwanym.

Powyższe rozważania dają podstawę do wniosku, że zastrzeżenie dochodzenia od pozwanego zapłaty tych kosztów jest niedozwolonym postanowieniem umownym, a jako takie – w świetle przepisu art. 385¹ § 1 k.c. – nie wiąże pozwanego.

Niewątpliwie podkreślić należy, że wszelkie dodatkowe koszty związane z udzieleniem pożyczki winny mieć uzasadnienie ekonomiczne i nie mogą być ustalane dowolnie, w sposób całkowicie oderwany od głównego celu umowy – jakim jest przecież pożyczanie pieniędzy. Tymczasem brak uzasadnienia – w okolicznościach sprawy – dla wysokości tych opłat. Wysokość dochodzonej przez powoda dodatkowej opłaty prowizyjnej, stanowiącej łącznie 8709,57 zł – przy kwocie faktycznej pożyczki w wysokości 11 900 zł – świadczy o braku ekwiwalentności względem wartości usług świadczonych przez powoda w ramach tych opłat.

Ostatecznie podkreślić należy, że omawiane zastrzeżenia umowne pozostają w sprzeczności z art. 5 k.c. – gdyż nie zasługuje na ochronę fakt wykorzystywania instytucji pożyczki w celu uzyskania nieekwiwalentnych i nieuzasadnionych dochodów oraz czerpanie tych korzyści ze słabszej pozycji finansowej dłużnika.

Ponadto Sąd zwraca uwagę, iż koszty te stanowią de facto wynagrodzenie powoda za udzielenie pożyczki przy czym w ocenie Sądu powód tak sformułował umowę, aby semantycznie uzasadnić, iż w rzeczywistości nie mamy do czynienia z roszczeniem stricte odsetkowym, które wprost jest ograniczone przez ustawę. Tym niemniej zdaniem Sądu wykładnia zawartej umowy nie może mieć charakteru czysto formalnego, lecz konieczne jest określenie jak był rzeczywisty cel jej zawarcia.

Należy zauważyć, że ustawodawca z reguły dopuszcza możliwość swobodnego kształtowania przez strony wysokości odsetek (por. dyspozytywny charakter art. 359 § 2, art. 481 § 2 k.c.). Jednak ustawą z dnia 7 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 157, poz. 1316) został znowelizowany kodeks cywilny przez wprowadzenie przepisów art. 359 § 2¹–2³ k.c., które ze skutkiem od 20 lutego 2006 r. znacząco ograniczyły swobodę zastrzegania odsetek wynikających z czynności prawnej. Ponadto każda czynność prawna podlega ocenie z punktu widzenia art. 5 k.c. zgodnie z powołanym przepisem nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony.

Zaznaczenia wymaga, że wspomniane koszty, przewidziane w umowie pożyczki przewyższały wartość odsetek ustawowych (tzw. maksymalnych).

Wprowadzone przez powoda nazewnictwo w postaci dodatkowej „prowizji za obsługę pożyczki” nie zmienia faktu kwalifikacji przedmiotowego świadczenia jako odsetkowego, a więc podlegającego reżimowi odsetkowemu. Te tzw. koszty z umowy to w istocie wynagrodzenie za zawarcie pożyczki. Jest faktem notoryjnym znanym sądowi z urzędu, iż podmioty udzielające pożyczek bardzo często dążą do uzyskiwania dodatkowych korzyści kosztem pożyczkobiorców

nakładając na nich szereg świadczeń dodatkowych (określanych w umowach pod różnymi nieadekwatnymi nazwami typu prowizja, odpłatność za dojazd itp.), tak aby uzyskać jak największe wynagrodzenie z tytułu udzielonej pożyczki. Taka postawa w ocenie Sądu nie zasługuje jednak na ochronę. Działalność pożyczkobiorców sprowadzająca się do semantycznych dystynkcji sformułowań umownych (umów pożyczki) nie może podważać istoty takiej umowy. Przedmiotem umowy pożyczki jest bowiem pewna kwota pieniężna, która ma być zwrócona pożyczkodawcy. Z tytułu umowy pożyczki pożyczkobiorcy należy się godziwe (ale nie lichwiarskie) wynagrodzenie. Takim godziwym wynagrodzeniem będą niewątpliwie odsetki w wysokości odsetek maksymalnych. Podejmowanie jednak działań przez pożyczkodawcę, które mają na celu wprowadzenie pod różnymi nazwami do umowy pożyczki szeregu świadczeń dodatkowych na rzecz pożyczkodawcy pozostaje w sprzeczności w celem umowy pożyczki i ma na celu rażące pokrzywdzenie pożyczkobiorcy. W realiach niniejszej sprawy strona powodowa zastrzegła sobie, iż w ramach zawartej umowy przysługuje jej wynagrodzenie za udzielenie pożyczki w postaci prowizji za obsługę pożyczki.

Zgodnie z treścią art. 353¹ k.c., strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współzycia społecznego. Cytowany przepis jednoznacznie określa granicę swobody umów wskazując, że ta jest ograniczona w szczególności przepisami ustawy. Takim przepisem ograniczającym swobodę umów jest między innymi przepis art. 385¹ § 1 k.c., który znajduje zastosowanie do wszystkich umów konsumenckich. Zgodnie z jego treścią, postanowienia umowy zawartej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Przepis ten stanowi nadto, iż nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 k.c.). Ponadto – co istotne - ochrona konsumenta przed klauzulami niedozwolonymi w umowach i wzorcach umownych jest skuteczna ex lege i sąd może dokonać ustaleń w tym przedmiocie także z urzędu, podczas rozpoznawania sprawy między konsumentem a przedsiębiorcą (Komentarz do kodeksu cywilnego, A. Olejniczak, Lex).

Tym samym strona powodowa podjęła li tylko działania, które miały na celu ukrycie zawyżonych odsetek pod inną nazwą. Odsetki maksymalne określane są na podstawie wysokości stopy lombardowej NBP i wynoszą jej czterokrotność (art. 359 § 2¹ k.c.). Stopa lombardowa jest zmienna, wskazuje najwyższy poziom oprocentowania kredytów udzielanych przez NBP bankom komercyjnym pod zastaw papierów wartościowych i wyznacza w ten sposób cenę pieniądza na rynku międzybankowym. Mając na uwadze wysokość zastrzeżonych w umowie odsetek w stosunku do wysokości należności głównej należy jednoznacznie zaznaczyć, że odsetki w kwocie wskazanej przez powoda są znacząco wygórowane i przekraczają wysokości odsetek maksymalnych w skali roku. Skutkiem zastrzeżenia dla odsetek wynikających z czynności prawnej wyższej wysokości niż odsetki maksymalne nie jest nieważność czynności, lecz – jak stanowi art. 359 § 2² k.c. – należą się wówczas odsetki maksymalne.

Reasumując należy uznać, iż w sytuacji jaka ma miejsce w przedmiotowej sprawie zwrotowi powinna podlegać jedynie kwota należności głównej tj. kwota rzeczywiście wypłacona pozwanemu wraz z odsetkami umownymi za cały okres obowiązywania umowy oraz odsetkami za opóźnienie oraz częściowo opłaty prowizyjne. W pozostałym zakresie świadczenia dodatkowe niezależnie od ich nazwy pozostają w sprzeczności z przepisami ustawy i zasadami współzycia społecznego. (...) odczucie sprawiedliwości uzasadnia uznanie uzyskania przez pożyczkodawcę zbyt dużych dochodów kosztem pożyczkobiorcy jako dochodów lichwiarskich nie zasługujących na ochronę.

Powyższe znajduje potwierdzenie w orzecznictwie sądów powszechnych. I tak w wyroku SA w Wrocławiu z dnia 27.11.2012 r., I ACa 1217/12, LEX nr 1286696 Sad Apelacyjny podkreślił, iż „Zastrzeżenie w umowie pożyczki między osobami fizycznymi odsetek w wysokości nadmiernej niemającej uzasadnienia ani w wysokości inflacji, ani w zyskach osiągniętych w ramach normalnej, rzetelnie prowadzonej działalności gospodarczej może być sprzeczne z zasadami współzycia społecznego. Również z wyroku SA w Lublinie z dnia 19.09.2012 r., I ACa 377/12, LEX nr 1271907 Sad Apelacyjny wskazał, iż „Umowa pożyczki, w zakresie w jakim zapewnia pożyczkodawcy wymierne korzyści, zazwyczaj

poprzez zastrzeżenie odsetek, nie może być wolna od oceny z zastosowaniem kryteriów, o których mowa w art. 353¹ k.c., określającym granice swobody umów. W kodeksie cywilnym istnieje podwójne zabezpieczenie przed tego rodzaju nadużyciami, mianowicie art. 58 § 2 k.c. przypisujący skutek nieważności dla czynności prawnej sprzecznej z zasadami współżycia społecznego oraz art. 353¹ k.c., który stanowi, że treść lub cel swobodnie ułożonego stosunku prawnego nie może sprzeciwiać się innym zasadom współżycia społecznego. Zastrzeżenie w umowie pożyczki między osobami fizycznymi odsetek w wysokości nadmiernej, która nie ma uzasadnienia ani w wysokości inflacji ani w zyskach osiągniętych w ramach normalnej, rzetelnie prowadzonej działalności gospodarczej, może być sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Takie stanowisko akceptuje również SO w Koninie w swym orzecznictwie.

Ponieważ za niezasadne Sąd uznał żądanie należności z tytułu prowizji za obsługę pożyczki w kwocie 7000 zł, na rzecz powoda zasądził pozostałą kwotę, tj. 8 211,73 zł (15 211,73 zł – 7 000 zł) (punkt I wyroku).

W pozostałym zakresie Sąd oddalił zaś powództwo (punkt II wyroku).

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. Powód poniósł koszty opłaty sądowej od pozwu w wysokości 300 zł, opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł oraz koszty zastępstwa procesowego w wysokości 3600 zł. Razem daje to kwotę 3917 zł. Powód wygrał w 54 %. Pozwany nie poniósł kosztów związanych z procesem. Pozwany wygrał w 46 %. W konsekwencji należało zasądzić od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2116 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (3917 zł x 54 %).

SSR Piotr Kuś